

ques preteriren durant segles, a benefici del concurrent *tondre*.

Quan *esquilar* comença d'aparèixer, i *tosquiar* a sorgir alguna vegada ben intermitent, no en feia pocs de segles que el mot vivia en la llengua, i les formes alterades com *tresquilar* i anàlogues, per llur mateix caràcter híbrid i en qualitat de pronúncies vulgars «esguerrades», havien de ser curiosament evitades en tot escrit. La nostra terra vivia molt menys dels ramats que les planures pastorals de Castella la Vella, Aragó i Portugal, i per tant és natural que ens hàgim de refiar dels escrits d'aqueixes terres per suplir tals llacunes en els nostres documents (i en els nostres estudis!) filològics.

És veritat que la forma *tosquiar/trosquiar* gall-portuguesa és més torbadora des d'aquest punt de vista, car s'allega que si un canvi de -r- en -l- fou tardà, la -l- intervocàlica ja no podia caure. Això fa dubtar. Però primer observem que qualsevol explicació que es doni de la -l- topará, així mateix, amb tant o més escrits pols per aquest concepte; notem que, en el cas del cast. *espuela*, el portuguès ha conservat essencialment *espora*, i només en alguns parlars gallecs (de frontera) sembla haver-hi *espoa*. Al capdavant l'explicació que he donat per al català, no deixa de valer també aquí, i tenim dret a suposar que les formes repercutides i dissimilades fossin antiquíssimes en gallego-portuguès: així, havent sorgit allí molt aviat formes amb -l-, això arribaria encara a temps per a la persistent tendència a volatilitzar la -l-; més que més perquè hi ajudarien els importants i força nombrosos verbs en -ILARE (*fiar*, *afiar*, *vigiar*, *faiar*, etc.): observem que, en aquesta terminació, la pèrdua de -l- es produeix fins en semicultismes com *arrepïar* HORRIPILARE, *vigiar* VIGILARE, que per força havien de ser d'entrada relativament tardana en la llengua: notem també que justament el cas del gall. dial. *espoa* demostra que en això influïa molt l'existència d'una terminació de forma coneguda; i el d'*enguia* 'anguila' (potser catalanisme força secundari) apunta cap al mateix.

L'altre detall fonètic és més preocupador: el canvi de la ĩ breu i oberta del gòtic i germànic SKĪRAN, en la i unànime d'*esquilar/esquilar*, és ben desconcertant. El que jo suggeria (i que fou comentat en termes bastant favorables per Hamp, *MLN* LXXI, 268) no satisfia gaire: podria ser una variant dialectal o tardana dels parlars visigòtics, en lloc de l'ostrogòtic, únic conegut pels textos gràcies a les traduccions d'Ulúfilas i algun collega. Jo al·ludia al canvi de la ĩ gòtica en ī, que M-Lübke establí com a propi del visigòtic, o del visigòtic tardà, deduint-ho dels noms de persona del portuguès medieval.⁵ Ja es veu la diferència: ací es tracta d'una vocal llarga, i la del nostre mot era breu; no sols això sinó que el sistema fonètic del gòtic, i fins el de les llengües germàniques en general, fa que no ens estranyin gaire els tancaments de vocals llargues ni els obriments de les breus, però sí la inversa d'això últim, majorment seguint el gran fonema obridor: la -r-, que justament havia provocat el canvi de tota ĩ i tota ū, del germànic proto-oriental, en ĩ i en ō, sempre que

seguia una r (ortogràficament *ai* i *aiū*). El fet és que en els goticismes indiscutibles veiem que aquestes ĩ i aiū solen realment ser tractades com a ĩ i ō llatines, i en castellà diftongades, cf. SPAŪRA > *espuela*, MAĪRA > *miera*, veg. *DCEC*.

Per aquesta raó, ja tractava aqueix diccionari meu, de trobar paral·lels que induïssin a creure en aquesta hipòtesi. El mal és que en els 25 anys que han seguit, no solament no n'he trobat cap més, sinó que he de rebutjar ara els tres que llavors creia trobar, almenys sense cap dubte els dos primers. TIRAR he de mostrar després que no té res a veure amb TAĪRAN ni cap mot germànic (partisme o iranisme del llatí vulgar), *espia* no deu el tancament de ÉA en *ia* a res de germànic perquè és el conegut fet romànic MEA > *mia*, i el cas de l'oc. ant. *guirent* és també ben problemàtic que es degui a res de germànic, perquè es pot explicar com *sirvent*, *tinent*, *bidell*, *mal-mirent*, etc., per un conegut fenomen romànic que, ajudant-hi la dissimilació, és sobretot d'explicació anològica i morfològica; veg. encara TIRA, on el caràcter recusable és potser menys net, i no obstant crec que també s'ha de recusar, encara que per raons diferents.

Resta oberta de tota manera la possibilitat d'aquesta variant de fonètica germànica. Però em sembla ara més probable d'admetre que hi hagué un encontre amb un altre verb, que era alhora un parònim i un para-sinònim del nostre. L'ètimon, que se sol admetre com a germànic, del ft. *déchirer* i prov. (rar) *esguirar* 'esqueixar'. Cal reconèixer que això tampoc no es presenta líquid o «liquant», perquè l'etimologia d'aquest mot francès roman embolcada en considerable dubte, veg. el que n'he dit a *ESCARRAR* (cf. Gamillscheg, *Rom. Germ.* I, 223). De tota manera reconeguem que un origen germànic resta encara convincent, per bé que de mal concretar. I essent així, i postulant en principi el mot francès-provençal una base com *SKĪRAN, amb un sentit 'estripar, esqueixar', els dos mots s'assemblaven tan completament per llur forma, tot atansant-se bastant l'un a l'altre en el sentit, que una col·lisió entre ells era fàcil en tot ambient lingüístic; però quan, de més a més, es tracta d'un ambient bilingüe, en què la gent romànica s'està assimilant uns mots que sent sovint, però en una llengua que poc entén, la producció de tals confusions té verament una versemblança molt gran.

Tractaré ara, en apèndix, d'*ESQUIRA*, per més que sigui d'etimologia distinta; però en tot cas *esquira* ha sofert la influència del nostre verb, i fins potser la influència ha estat recíproca, de manera que ni tan sols no podem descartar la possibilitat que fos una concausa de la i anòmala del nostre verb. Apareix ja en dos docs. de mj. S. XIII, però com que llur significat és discutible, començo pels que segueixen: «amirall ni capità no pot gitar algun hom de ofici per alguna *esquira* que li haurà, si ell no era malmerint», *Consolat* (cap. 306); «tostemps los membrarà la mort de llurs parents e-ns auran oy e *isquira*», *Hist. dels Reis de Bretanya*, Ss. XVI o XV? (*EUC* XVI, 222).

No és gens inversemblant que sigui aquest mot es-